

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІ БӘРІМБЕК
БЕЙСЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАРАҒАНДЫ АКАДЕМИЯСЫ

Әскери және тактика-арнайы даярлық кафедрасы

«Әскери топография» пәнді оқыту бойынша

ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР

«6В12301-Құқық қорғау қызметі» – білім беру
бағдарламасы бойынша білім алушыларға арналған

Қарағанды, 2023

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

Әскери топография пәні жергілікті жерді зерттеу, сол жерде бағдар алу, ұрыс қимылдарын дайындау мен жүргізу кезінде нысананы дәлдеу және өлшем жасау тәсілдерін оқытатын ғылым. Топографиялық мәліметтер тек ұрысты ұйымдастыру мен оны жүргізу үшін керек емес, сонымен бірге оның ПМ органдарының жұмыстарын ұйымдастыру мен оны атқаруы кезінде топографиялық мәліметтердің маңызы зор. Ұйымдар мен мекемелер өздерінің жедел іздестіру қызыметтерін белгіленген жерде атқарғандықтан барлық жеке құрам қызымет ететін жердің аймақтарын түгелдей білулері қажет, сол жерлерде дұрыс және тез бағдарлап бағыт ала білулері керек, қажетті өлшемдер мен сызбаларды өндіру, әртүрлі қызыметтік графикалық құжаттарды тез және анық айқындау, жердің жеке бөліктеріне (участіктеріне) сипаттама жасай білу қажет.

Курстың мақсаты мен міндеті:

«Әскери топография» пәнінің негізгі мақсаты мен міндеті әр ішкі істер қызметкері Қазақстан халқына мінсіз қызмет етуге, бүкіл халық болып сайлаған Қазақстан Республикасының Президенттің саясатын қолдануға, Конституция мен мемлекет заңдарының орындалуына, әскери АНТ пен қызметтік борышына адал болуға тәрбиелеу; басқару, бөлімшелер жұмысын ұйымдастыру, алған білімдерін тәжірибеде қолдана білу бойынша кәсібі дағдыландыру.

«Әскери топография» курсының негізгі міндеті болып – Қазақстан Республикасының ПМ ПО мен ҰҰ бөлімшелерінің тактикасын және күрделі жағдайларда, соғыс кезеңі мен бейбітшілік заманында жасайтын іс-әрекеттер мен әскери қызметін ұйымдастыруын; Қылмыскерлерді ұстау кезінде атыс қаруларын, дене күштерін және арнайы құралдарды қолданудың тәртібі мен құқықтық негіздерін; Қазақстан Республикасының ПМ ПО мен ҰҰ бөлімшелерінің әскери және арнайы техникасының, қару-жарағының сипаттамасын; арнайы және әскери операцияны орындау барысында ПО қызметкерлерінің іс-қимылын қолдану негіздерін білулері тиіс; Жедел (жұмыс) карталарын жүргізу барысында штабтық мәдениетке баулу.

«Әскери топография» курсын оқу барысында курсанттар міндетті түрде:

Пәнді оқу нәтижесінде курсанттар:

«Әскери топография» курсы қызметтік-графикалық құжаттарды құрастыру бойынша тәжірибелік өңдеу және теориялық құралдарды оқи білулері керек.

Пән бойыша сабақ жүргізудің тақырыптық жоспары

р/н №	Тақырыптың атауы	Барлық сағат	Тәжірибелік	КООЖ	КӨЖ
1.	Топографиялық карталар, жоспарлар және оларды ПО-да қолдану	4	1	2	1
2	Топографиялық карталарды оқу.	6	1+1	3	1
3	Топографиялық картамен өлшеу. Карта бойынша ара қашықтықты өлшеу.	4	1	2	1
4	Жергілікті төңіректе бағдар алу. Карта бойынша жергілікті төңіректе бағдар алу.	6	1+1 (оқу жатығу)	3	1
5	ПОқызметтерінде графикалық-қызметтік құжаттарын жүргізудің негізгі ережелері.	6	1+1	3	1
6	ПО графикалық-қызметтік құжаттарды құрастыру.	4	1+1	2	
	БАРЛЫҒЫ:	30	10	15	5

Тақырыптық жоспарға сәйкес пәннің қысқаша сипаты:

1 - тақырып. Топографиялық карталар, жоспарлар және оларды ПО-да қолдану.

Әскери топография пәні және оның ПО-ның қызметтерінде қолданылуы.

Жердің көлемі және формасы. Көлденеңдердің түсірілуі. Географиялық ширектік. Географиялық ұзақтық

Топографиялық карталар және жоспарлар. Топографиялық картаның жобалануы. Картаның масштабы мен арналуы бойынша жіктеу. Топографиялық картаның номенклатурасы мен кескінделуі.

2 - тақырып. Топографиялық картамен өлшеу.

Картадан арақашықтықты өлшеу: сызықтық масштаб арқылы, сандық масштаб арқылы, курвиметрмен. Карта бойынша алқапты өлшеу.

Географиялық координаттар. Тік бұрышты координаттарды анықтау.

Көлденең тік бұрышты координаттарды анықтау.

3 - Тақырып. Топографиялық карталарды оқу.

Бедерлер және олардың түрлері. Бедерлерді көлденеңдер бойынша салынуы. Абсолюттік биіктікті анықтау және шатқалдардың күрт төмендеуі.

Қартадағы шарты берлгілердің түрлері және түсіндірмелі жазулар.

4 - тақырып. Жергілікті төңіректе бағдар алу. Жергілікті төңіректе картамен бағыттау.

Жергілікті төңірек және оның тактикалық сипаты, классификациясы.

- 1) Өту шартына қарай;
- 2) Бақылау және бүркемлену мүмкіншілігіне қарай;
- 3) жолдардың күрделілігіне қарай.

Жергілікті төңіректі оқу әдісі. Жергілікті төңіректе бағдар алудың әдісі мен мәні: жергілікті төңіректі барлау, жергілікті төңіректі картадан оқу, жергілікті төңіректі аэрофотодан оқу. Жергілікті төңіректе көкжиек жақтарды анықтау әдісі. Жергілікті төңіректе арақашықтықты өлшеу.

Жергілікті төңіректе картаны жұмысқа дайындау мазмұны:

Бағыт алудың заманауи әдістері, магниттік азимутты анықтау, картамен азимут бойынша жүріу.

5 - тақырып. ПО қызметтерінде қолданатын графикалық-қызметтік құжаттарын жүргізудің негізгі ережелері.

Графикалық-қызметтік құжаттардың түсінігі. Жұмыс картасы, оның арналуы және мазмұны.

Жедел және жұмыс картасының арналуы және мазмұны.

Қызметтік-графикалық құжаттарды жүргізу ережелері. Қызметтік-графикалық құжаттарды сызу ережелері.

6 - тақырып. ПО графикалық-қызметтік құжаттарды құрастыру.

Карта арқылы жоспар(сұлба)құру. Жергілікті жердің учаскесін көзмөлшермен қағазға түсірудің дайындығы мен жүргізу тәртібі, мазмұны.

Пән бойынша емтихан сұрақтары:

1. Географиялық полюс дегеніміз не:
2. Параллель деген не:
3. Географиялық тор деген не:
4. Географиялық ұзақтық деген не:
5. Топографиялық жоспар деп нені атаймыз:
6. Географиялық карта деген не:
7. Қай проекцияда топографиялық карталар құрастырылады:
8. Ірі масштабты карталар:
9. Ұсақ масштабты карталар:
10. 1 см - 1 км карта классификациясын атаңыз:
11. Қатар дегеніміз не:
12. Номенклатура дегеніміз не:
13. М 1: 200000 картасында қанша парақ бар парақта М 1: 1.000.000 карточкалары және олар қалай көрсетілген:
14. 1: 50,000 карта парағында қанша парақ бар М 1: 100000 карталары және олар қалай көрсетілген:
15. Масштаб дегеніміз:

16. Топографиялық картада көрсетілген квадраттар тор көлденең және тік сызықтар салынады арқылы тік бұрышты координаталар осіне параллель белгілі бір аралық, бұл;
17. Географиялық полюс дегеніміз не:
18. Сандық шкаланың сызықтық графикалық бейнесі қашықтықтарды есептеу үшін бөлімдері бар сызық:
19. Нысандардың орналасуын анықтайтын бұрыштық шамалар жер беті және карта.
20. Егер барлық меридиандар параллельдерді дұрыс бұрышта қиып өтсе, бұл:
21. Жер экваторының жазықтығы қалай аталады:
22. Нағыз меридиан қалай аталады:
23. Географиялық ендік деп аталатын нәрсе:
24. Көлденең төсеу қалай аталады:
25. Топографиялық карта қалай аталады:
26. Карта масштабы дегеніміз не?
27. Қандай карталар орташа өлшемді:
28. 1 см 100 м масштабтағы картаның жіктемесі қандай?
29. 1 см - 10 км масштабтағы картаның жіктемесі қандай?
30. Бағандар деп аталатындар:
31. 1: 500000 карта парағында қанша парақ бар М 1: 1.000.000 карточкалары және олар қалай көрсетілген:
32. М 1: 100000 картасында қанша парақ бар? М 1: 1.000.000 карточкалары және олар қалай көрсетілген:
33. М: 25000 карта парағында неше парақ бар? М карталары: 50,000 және олар қалай көрсетілген:
34. Масштабтың мәні қандай:
35. Сызықтық шамалар, жазықтықтағы орнын анықтаңыз;
36. қисық өлшегіш - бұл:
37. сызықтық шкаласы:
38. Олардың мақсатына сәйкес карталар келесіге бөлінеді:
39. Әскери топографияны зерттеу:
40. Геоид - бұл:
41. Эллипсоид - бұл:
42. Аймақтар топографиялық карталарда есептелген:
43. Топографиялық карталардағы бағандарды нөмірлеу:
44. номенклатура бұл:
45. Географиялық тор дегеніміз:
46. Ендіктер есептеледі:
47. Бойлықтар есептеледі:

48. Бір географиялық параллель орналасқан барлық нүктелер:
49. Бір меридианға негізделген барлық нүктелер бар:
50. Жер эллипсоидының бүкіл беті меридиандар бойымен ыдырайды әрқайсысы 6 градус:
51. Ұйымдастыру және жүзеге асыру үшін қолданылатын құжаттар жүйеде жасалған АТС-тің кешенді қызметі Ішкі істер министрлігі:
52. Шартты белгілерді қолданатын топографиялық карта қолдар тактикалық және пайдалану ортасын көрсетті және арнайы операция кезінде оның өзгеруі:
53. Мүмкіндікті сипаттайтын ауданның меншігі қозғалыс, көлік пен жаяу жүру, бұлар:
54. Рельеф жаудың тұрған жерінен баспана алу мүмкіндігі және олардың күштері мен құралдарының қозғалысы, олар:
55. Қарудың әлсіреу қасиеттері жаппай қырып-жою және басқа да жою құралдары, олар:
56. Location Assist сипаттамалары және қозғалыстың қажетті бағыты:
57. Мүмкіндігін сипаттайтын елді мекендердің меншігі жау туралы ақпарат алу, бұл:
58. Рельеф деп аталады
59. Нүктенің орнын анықтайтын сызықтық шамалар екі өзара перпендикуляр осіне қатысты жазықтықтар, ол:
60. картада немесе орналасқан жерде жасалған графикалық құжат, көп немесе аз дәл масштабтау арқылы ол тек жергілікті ақпаратты ғана көрсетеді элементтер мен мәліметтер:
61. Полиция жұмысында қандай схемалар қолданылады.
62. оқыс оқиғаны тексеру нәтижелері жазылады;
63. Кішкентайдың кішкентай, дәл және егжей-тегжейлі бейнесі сайттың ауданы:
64. Картаның көлденең жазықтықта орналасуы, осылайша барлық бағыттар сәйкесінше параллель болды жердегі бағыттар, олар:
65. Екі көршілес шыңдар арасындағы жотаның үстіне түсіп, бұл:
66. Жазықтықта рельефті неғұрлым толық сипаттау үшін рельеф қолданылады
67. жер пішіндерінің көлбеуі; бұл;
68. Топографиялық белгілер:
69. Ірі көлемді шартты белгілер:
70. Бұрыш сағат тілімен 0-ден 360-қа дейінгі аралықта өлшенді магнитті иненің солтүстік ұшы және бағыт анықталған нүкте:

71. Биіктікте күмбезді немесе конус тәрізді неғұрлым айқын негізде биіктік табаны:
72. Бір жақты биіктік, бұл:
73. Бұрыш сағат тілімен 0-ден 360-қа дейінгі аралықта өлшенді нағыз меридианның солтүстік бағыты және анықталған нүктеге бағыт, бұл:
74. Бұрыш сағат тілімен 0-ден 360-қа дейінгі аралықта өлшендітік тік сызықтың солтүстік бағыты координаталық тор және анықталған нүктеге бағыт бұл:
75. Бағыт бұрышы өлшенеді:
76. Магниттік азимут өлшенеді:
77. Негізгі позиция бұрыштары нешеге бөлінеді:
78. Бағдарлаудың мәні неде:
79. Бағдарлау әдістері:
80. ашық алаң дегеніміз:
81. жартылай жабық жер:
82. Пәрменнің биіктігі:
83. жер бедерінің сипатына қарай жер бедерге бөлінеді:
84. рельефті зерттеудің негізгі жолдары:
85. бағдарлар бөлінеді:
86. көкжиектегі бағыт:
87. картаны жұмысқа дайындауға мыналар кіреді:
88. картаны көтеру дегеніміз не:
89. картаны елді мекенмен салыстыру дегеніміз не:
90. симметриялы белгілердің негізгі мәні:
91. белгілері бар кең фигура түріндегі негізгі ой негіз:
92. негізде дұрыс бұрышы бар таңбалар үшін негізгі нүкте орналасқан:
93. бұл тіркесім болып табылатын кейіпкерлердің басты ойы бірнеше фигуралар орналасқан:
94. картада көгілдір түспен белгіленген:
95. картадағы қызыл түс:
96. картаның бағдарлануы:
97. бағдарлар нөмірленеді:
98. Шағын аумақты алып жатқан жер белгілері деп аталады:
99. Үлкен аумақты қамтитын белгілер деп аталады:
100. үлкен ұзындықтағы белгілер деп аталады:
101. Географиялық полюстар деп;
102. Экваторлық жазықтық деп
103. Паралелль дегеніміз:
104. Анық меридиан деп:

105. Географиялық тор деп:
106. Географиялық ширектік деп:
107. Географиялық ұзақтық дегеніміз:
108. Горизанталдық жағдай деп:
109. Топографиялық жоспар деп:
110. Карта деп:
111. Географиялық карталар деп:
112. Топографиялық карталар деп:
113. Топографиялық картаның құрылу проэкциясы:
114. Карта масштабы деп:
115. Ірі масштабты карталар:
116. Орта масштабты карта...
117. Ұсақ масштабты карта деп...
118. 1см 100м карта классификация...
119. 1см 1км карта классификациясы...
120. 1см 10км классификациясы...
121. Жаяу адам жүрісінің орташа жылдамдығы сағатына:
122. Қатар деп...
123. Номенклатура деп...
124. Масштабы 1:1000000 карта бетінде қанша М 1:500000 карта бар және олардың аталуы:
125. Масштабы 1:1 000 000 карта бетінде қанша М 1:200 000 карта бар және олардың аталуы:
126. М 1: 1 000 000 карта бетіне тұратын М 1: 100 000 карта бар және олардың аталуы:
127. М. 1:100 000 карта бетінде тұратын М 1:50 000 карта бар және олардың аталуы:
128. М 1:50 000 карта бетінде тұратын М 1:25 000 карта бар және олардың аталуы:
129. Сандық масштаб деп...
130. Сызықтық масштаб деп...
131. М:50000 карта бетінде тұратын М:25000 қанша бет бар және олардың атауы:
132. Курвиметр деген не:
133. Географиялық тор неден құралады?
134. Экватор жер шарын қалай бөледі?
135. Жер бетінде қанша зона бар?
136. Гринвич меридианы қай қаладан өтеді?
137. Топографиялық карта қанша топқа жіктеледі?

- 138.Полюстер қайда орналасқан?
- 139.Топография ғылымы нені зерттейді?
- 140.Миллионнан төмен кішірейтілген картаны айтамыз
- 141.Керекті масштабтағы ауданды карта беттерінен тез және оңай табу үшін, арнайы әрбір бетті ереже бойынша санмен немесе әріппен белгілейді. Ол қалай аталады?
- 142.Ірі масштабты карталар :
- 143.Ені бойынша 4 градустық белдіктер
- 144.Экватордан бастап солтүстік жарты шары үшін қандай әріп қосылады?
- 145.Біздің планетаны көз-елесі арқылы бүркеп тұрған мұхиттың бетімен жүргізілген деңгей қалай аталады?
- 146.Тік сызықтың суреті картада қалай белгіленеді?
- 147.Жердің жоғары беті мен оның бейнесін қағазға топографиялық карталар мен жоспарлар түрінде суреттеу немесе сызу әдістерін оқытатын және зерттейтін ғылым.
- 148.Картадағы екі нүктенің ара-қашықтығын өлшеуге арналған құрал
- 149.Сандық масштабтың графикалық бейнесі, қашықтықты өлшейтін бөлшектелінген түзу сызық
- 150.Картадағы сызықтардың ұзындықтарының жергілікті жердің сызықтарының

Ұсынылған әдебиеттер тізімі

№ р/н	Автор, атауы	Жылы, басылым орны
1. Нормативтік құқықтық актілер		
1	Қазақстан Республикасының Конституциясы	1995 жылғы 30 тамыздағы. //ЖК//
2	«Қазақстан Республикасының Құқық қорғау қызметі туралы»	Қазақстан Республикасының 2011жылғы 06 қаңтардағы № 380-IV заңы. //ЖК//
3	Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары туралы	Қазақстан Республикасының Заңы 2014 жылғы 23 сәуірдегі № 199-V ҚРЗ
4	“Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарында қызметкерлерінің атыс даярлығын ұйымдастыру туралы” Қазақстан Республикасы ІІМ 2017 жылғы 04 қыркүйектегі №127 қбпү бұйрығы.	2017.04.09. Астана жыл. //АК//

2. Негізгі әдебиеттер		
5	Оқу құралы. С.Ж.Тоқтабеков. Әскери топографияның қолданылуы.	Қарағанды 2012 жыл. //ЖК//
6	Оқу құралы. С.Ж.Тоқтабеков. Әскери топография.	Қарағанда, 2015 жыл. //ЖК//
7	С.Ж.Тоқтабеков. К.Охан. ПО қызметтерінде графикалық-қызметтік құжаттарын жүргізу ережелері	Қарағанда, 2018. жыл //ЖК//
8	"Алғашқы әскери дайындық" оқулығы.	Алматы, 2000 жыл //ЖК//
3. Қосымша әдебиеттер		
9	Оқулық. Алғашы әскери дайындық	Алматы, 2014. жыл //ЖК//
10	Оқу құралы. Садықов Қ.И. Бастапқы әскери дайындық	Қарағанда, 2017. жыл //ЖК//
4. Интернет көзі		
11	https://ziatker.kz/docx/askeri_topografiya_35278.html А. Нұсқабаев "Әскери топография" оқулығы.	Алматы қ. 2015ж
12	https://webcab.wkau.kz/index.php/books/95-m-khametzhinov-a-skeri-topografiya А. Мұхаметжанов, Ғ. Шалабаев, Қ.Рахымжанова "Әскери топография" оқулығы	Орал қ. 2005ж

ӘТАД кафедрасының отырысында талқыланды және мақұлданды.
Хаттама № 19 «23» 05.2023 ж.

ӘТАД кафедрасының бпстығы
полиция подполковнигі

Ф.Е.Бөрібай